

קיצור תולדות האהבה

משום שלא מתחברים (אלא) רק כדרכי בני אדם, והכל תלוי למעלה, ולכן קשה לפניו לזווגם כקריעת ים סוף.

ו. בראשית פרק כד, כב

וַיְהִי כִּשְׁנֵי שָׁנִים וַיִּקַּח הָאִישׁ נָזִם זָהָב בִּקְעָה מִשְׁקָלוֹ וְשָׁנֵי צְמִידִים עַל יְדֵיהָ עֲשָׂרָה זָהָב מִשְׁקָלָם:

ז. כלי יקר בראשית פרק כד, כב

ואם תדקדק בלשון צמידים ובלשון בקע, תמצא שהם שני הפכים, כי בקע הוא דבר אחד שנבקע לשנים, ושני צמידים היינו שני דברים נפרדים יהיו צמודים ומחוברים.

ח. רבי משה אלשיך הקדוש - רוממות אל, תהלים פרק מה

והנה על ביאור הדברים אלו אשר חשבנו למשפט, הוא מאמר ספר הזוהר כי בכל חתן וכלה יש זיווג ראשון וזיווג שני, והוא כי טרם בואם אל העולם יזדווגו ויוכנו מאיתו יתברך להיות לאחדים, ויגזור אומר בת פלוני לפלוני, והוא יקרא זיווג ראשון, ואז אין דבר מעכב זיווגם, כי אין בשום אחד מהם עוון אשר חטא. אך בבואם אל העולם הזה יתפרדו, ואל דעות ה' היודע מי היא בת זוג של כל איש ואיש, וחפץ לזווגם בפועל שהוא הזיווג השני, אז אלקים ישפוט לפי מעשה איש ופקודתו, ואם הוא והיא שלמים במעשיהם ישוב יזווגם, ואם האיש ההוא חטא לה' והיא לא חטאה, אז יעבירה ממנה ותינתן לטוב ממנו, ולחוטא הלז יותר אשה אשר יקוץ בה... ועל זיווג הזה שהוא בבוא אל הפועל הזיווג הראשון העליון, אמרו אין מזווגין לאדם אשה אלא לפי מעשיו, כי ישפוט בן אדם אם עומד בצדק לתת לו בת זוג, או ימצא בו ערות דבר וישלחוה מביתו והלכה והיתה לאיש אחר, והוא אחרת יקח לו למרק בה עוון אשמותו.

ט. בני יששכר - מאמרי חודש כסלו-טבת, מאמר ב אות כח

ונראה לפרש, דהנה כתיב חושה לעזרתי ה' תשועתי [תהלים לח כג], ולמה שינה מעזרה לתשועה, וכבר קדם מאמרנו שהחילוק בין עזרה לישועה, לשון עזר יצדק על העזרה מבלי בקשה מוקדמת מהנעזר כמד"א ישלח עזרך מקודש [תהלים כ ג], קדש הוא דבר הנבדל סוד החכמה מחשבה [זוה"ק ח"ב קכ"א ע"א], ותשועה היא כשמושיע המושיע אחר בקשת הנושע כמד"א צעקה הנערה המאורשה ואין מושיע לה [דברים כב כז], הנה תראה שלשון תשועה הוא אחר הצעקה והבקשה.... וזהו שתיקנו בברכת קריאת שמע, עזרת אבותינו אתה הוא מעולם מגן ומושיע להם ולבניהם אחריהם בכל דור ודור, היינו לאבותינו שהיו צדיקים גדולים הנה היית עזרתם גם בטרם התפללו אליך, אבל אנחנו בניהם אחריהם [שאינם במעלה כ"כ], עכ"פ אחר התפלה יש לנו ישועה כי אתה מגן ומושיע לבניהם אחריהם בכל דור ודור, וזהו שאמר המשורר חושה לעזרתי יי"י תשועתי, רצ"ל הנה אתה יי"י תשועתי עכ"פ להושיעני אחר התפלה ובקשה שזה נקרא תשועה כנ"ל, והנני מבקש ממך חושה ומהר להיות עזרתי, היינו לעזור לי גם קודם הבקשה והתפלה שזה נקרא עזרה.

א. בראשית פרק כד, ב-ז

וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶל עֶבְדוֹ זָקֵן בֵּיתוֹ הַמְּשֻׁל בְּכָל אֲשֶׁר לוֹ שֵׁם נָא יָדָךְ תַּחַת יָרְכִי: וְאַשְׁבִּיעֶךָ בִּיקְנוֹק אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְאֱלֹהֵי הָאָרֶץ אֲשֶׁר לֹא תִקַּח אִשָּׁה לְבְנִי מִבְּנוֹת הַכְּנַעֲנִי אֲשֶׁר אֲנֹכִי יוֹשֵׁב בְּקִרְבּוֹ: כִּי אֶל אֶרֶצִי וְאֶל מוֹלְדֹתַי תֵּלֵךְ וְלִקְחָתָהּ אִשָּׁה לְבְנִי לְיִצְחָק... יְקַוֶּה אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם אֲשֶׁר לִקְחָנִי מִבֵּית אָבִי וּמֵאֶרֶץ מוֹלְדֹתַי וְאֲשֶׁר דָּבַר לִי וְאֲשֶׁר נִשְׁבַּע לִי לֵאמֹר לְזָרְעֶךָ אֶתְּןָהּ אֶת הָאָרֶץ הַזֹּאת הוּא יִשְׁלַח מַלְאָכּוֹ לִפְנֶיךָ וְלִקְחָתָהּ אִשָּׁה לְבְנִי מִשָּׁם:

אבן עזרא: וטעם "אלהי השמים ואלהי הארץ" במקום הזה, כי בת פלוני לפלוני בארץ מן השמים, והוא סוד.

ב. תלמוד בבלי מסכת סוטה דף ב עמוד א

א"ר שמואל בר רב יצחק: כי הוה פתח ריש לקיש בסוטה, אמר הכי: אין מזווגין לו לאדם אשה אלא לפי מעשיו, שנא': כי לא ינוח שבט הרשע על גורל הצדיקים. אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן: וקשין לזווגן כקריעת ים סוף, שנאמר: אלהים מושיב יחידים ביתה מוציא אסירים בכושרות. איני? והא אמר רב יהודה אמר רב: ארבעים יום קודם יצירת הולד, בת קול יוצאת ואומרת: בת פלוני לפלוני בית פלוני לפלוני שדה פלוני לפלוני! לא קשיא: הא בזוג ראשון, הא בזוג שני.

ג. חידושי אגדות למהר"ל סוטה דף ב עמוד ב

וקאמר וקשה לזווגם כקריעת ים סוף, ר"ל כשם שהוא פלא גדול לקרוע דבר שהוא אחד כמו הים שהוא אחד, וקשה הוא לחלק ולהפרידו לשנים, וכך הוא פלא גדול לחבר שני דברים שהם בעצמם מחולקים

ד. זוה"ק פרשת לך לך דף פה ע"ב

(תרגום:) וכאשר הנשמות יוצאות, זכר ונקבה כלולים בהן כאחד. אחר כך, כיון שיורדים לעולם הם נפרדות זה מזה, הזכר מהנקבה, זה פונה לעברו וזה פונה לעברו. והקב"ה מזווג אותם לאחר כך. ולא ניתן מפתח הזווג לאחר אלא להקב"ה בלבדו, שרק הוא יודע זווגם לחבר אותם כראוי. דהיינו, שיהיו זכר ונקבה מנשמה אחת. אשרי האיש הזוכה במעשיו, והולך בדרך האמת, כדי שיתחברו לו נפש בנפש, זכר בנקבה, כמו שהיו מקודם שירדו לעולם. אבל אם אינו זוכה לא יתנו לו בת זוג. וע"כ כתוב עליו ופריו מתוק לחכי. כי איש הזה נתברך בתקון זכר ונקבה כראוי, שיתברך ממנו העולם בפירות מתוקים, דהיינו תולדות נאות, משום שהכל תלוי במעשיו של האדם אם זכה או לא.

ה. זוה"ק פרשת ויגש דף רח ע"א

(תרגום:) בא וראה שכל הזיווגים של העולם קשין לפני אותה המדרגה (מזל עילאה), כי כשאותו הזיווג קדוש נמצא, כל הנשמות יוצאות מתוך אותו מזל עליון... אז פורחות הנשמות וניתנו כולם כלולים זכר ונקבה ביחד באותה מדרגה, ואחר כך הוא מפריד אותם כל אחד ואחד למקום כמו שראוי לו, ואחר כך קשה לפני אותה מדרגה לחברם כראוי כמו שהיו בתחילה,

י. רבי יחזקאל טאוב מקוזמיר – תורת יחזקאל, פרשת חיי שרה

95

כתב רש"י "לפי שראה שעלו המים לקראתה". תמוה, אם ראה אצלה מופת גלוי כזה, לשם מה היה צריך לבדוק אם היא גומלת חסדים. האם אין זו הוכחה מספקת על צדקותה? מכאן, שמידה טובה אחת עולה על מאה מופתים.

יא. רש"י בראשית פרק כד פסוק לט'

100

אלי לא תלך האשה - אלי כתיב, בת היתה לו לאליעזר והיה מחזר למצוא עילה שיאמר לו אברהם לפנות אליו להשיאו בתו, אמר לו אברהם בני ברוך ואתה ארור, ואין ארור מדבק בברוך:

יב. בראשית פרק כד, לב-לד

105

וַיָּבֹא הָאִישׁ הַכְּנִי וַיִּפְתַּח הַגְּמָלִים וַיִּתֵּן תָּבֹן וּמִסְפּוֹא לְגַמְלִים וַיְמִים לְרֹחַץ וְרִגְלָיו וְרִגְלֵי הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר אִתּוֹ: וַיֵּשֶׁם וַיִּוְשֶׁם לְפָנָיו לְאָכֹל וַיֹּאמֶר לֹא אֶכֶל עַד אִם דְּבַרְתִּי דְּבָרִי וַיֹּאמֶר דְּבַר: וַיֹּאמֶר עֲבַד אֲבְרָהָם אָנֹכִי:

יג. שפת אמת פרשת חיי שרה – תרל"ט

110

... שלא עלה על דעתו לבקש דרך לצאת מן העבדות רק למצוא תקונו בהעבדות עצמו. כמ"ש איזהו חכם המכיר את מקומו. ולכן מיד אמר עבד אברהם אנכי. שכל שמחתו הי' במה שהוא עבד לאברהם ולא להיות חפשי מן העבדות כי מי יבוא אחרי המלך כו' כבר עשהו. ונאמר עליו ימשול בנן מביש. ודבר זה נוהג בכל אדם למצוא תקונו במקומו ושלא לחפש מדריגות אחרות כנ"ל:

יד. נתיבות שלום, פרשת ויגש עמוד רפ'

110

כאשר יהודי מתפלל בעת צרתו, ומבקש מריבונו של עולם שיושיעו מצרתו היות שהדבר מפריע לו לתורה ולתפילה, שזה טורד לו את ישוב הדעת, ומבלבל שבתותיו, ומפריע לו כל הזמן לעבדות ולקרבת אלקים. הרי אם תפילתו כוללת שלא יופרע מעבודתו יתברך אין זה בכלל צווחין ככלבין. וזהו פירוש "בי אדני", שכולל בתפילתו ומבקש גם עבור אדני, שלא יופרע בעבודתו יתברך.

טו. נתיבות שלום, פרשת ויגש עמוד רעח'

125

ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדני... רבנן אמרי הגשה לתפילה. ואיתא בספרים הקדושים שהתורה באה לגלות כאן במאמר ויגש אליו יהודה את סוד התפילה, ומרן אדמו"ר בעל הבית אברהם זי"ע חזר המאמר הנזכר מהמגיד הקדוש, שכאשר יהודי בעת צרה ומתפלל ואינו נענה יש עצה עבורו, והוסיף שהיא עצה מאוד קשה, ובאומרו זאת נאנח ורעד כל כך שהיה מבהיל לראותו, העצה היא שיניח את כל העניינים שלו ויבקש רק עבור ה' יתברך, החלק אלוך ממעל שבכל צרתם לו צר.

טז. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף ח עמוד א

135

על זאת יתפלל כל חסיד אליך לעת מצא, אמר רבי חנינא: לעת מצא - זו אשה שנאמר: מצא אשה מצא טוב.

יז. רבי צדוק הכהן מלובלין - דברי סופרים אות טז

אין ליהודי להתייבש משום דבר, בין בעיני הגוף כמו שאמרו (ברכות י' סוף ע"א) אפילו חרב חדה על צוארו אל ימנע מהרחמים, בין בעיני הנפש אפילו נשתקע למקום שנשתקע וחטא בדבר שאמרו ז"ל (זוה"ק ח"א רי"ט ב) שאין תשובה מועלת חס ושלום, או שתשובתו קשה, או שרואה עצמו משתקע והולך בעיני עולם הזה, אל יתייבש בעצמו לומר שלא יוכל לפרוש עוד, כי אין יאוש כלל אצל איש יהודי, והשם יתברך יכול לעזור בכל ענין: וכל בנין אומה הישראלית היה אחר היאוש הגמור דאברהם ושרה זקנים ומי מלל לאברהם הניקה וגוי' (בראשית כ"א ז'), שלא עלה על דעת אדם עוד להאמין זה ואפילו אחר הבטחת המלאך ושרה הצדקת ידעה והאמינה דהשם יתברך כל יכול ועם כל זה צחקה בקרבה, שהיה רחוק אצלה להאמין זה בידעה זיקנת אברהם דטוחן ואינו פולט כמו שאמרו (בראשית רבה מ"ח י"ז) וכן זקנתה, ואם היה רצון השם יתברך לפקדם היה פוקדם מקודם דלמעט בנס עדיף ולא עביד ניסא במקום שאין צריך, אבל באמת מאת ה' היתה זאת שיהיה בנין האומה דוקא אחר היאוש הגמור שלא האמין שום אדם ואפילו שרה שתיפקד עוד, כי זה כל האדם הישראלי להאמין שאין להתייבש כלל דלעולם השם יתברך יכול לעזור והיפלא מה' דבר, ואין לחקור בחקירות למה עשה ה' ככה: וכן הישועה דלעתיד נאמר (ישעיה נ"ג א') מי האמין לשמועתינו וגוי', וכן אמרו (סנהדרין צ"ז סוף ע"א) דאין בן דוד בא עד שיתייבשו מן הגאולה, ועל כן אמר (ישעיה נ"א ב') הביטו אל אברהם אביכם ואל שרה תחוללכם, דגם התחלת בניכם היה כן אחר היאוש.... ואברהם אבינו ע"ה ראש האומה הוא שפתח דבר זה שלא להתייבש משום דבר כשנשבה לוט וכבר נתייבשו כולם מלהציל, דעל כן אמר מלך סדום הרכוש קח לך דכבר נתייבש בידי המלכים וקנייה אחר כך אברהם אבינו בשינוי רשות, ואברהם אבינו אזר עצמו עם שלוש מאות שמונה עשרה ילידי ביתו לרדוף אחר ארבעה מלכים, ובנדרים (ל"ב סוף ע"א) דהוא בגימטריא אליעזר, ומשמעות השם מפורש בתורה אצל משה רבינו ע"ה כי אלקי בעזרי ויצילני וגוי' (שמות י"ח ד') שכבר היה חרב פרעה על צוארו והשם יתברך יכול לעזור גם אחר היאוש שאין להתייבש משום דבר, וזהו רמז מספר שלוש מאות שמונה עשרה בגימטריא יאוש עם הכולל היינו שמספר זה הוא המוציא מידי יאוש ומורה שהשם יתברך עוזר מכל דבר שהאדם חושב להתייבש:

יח. האריז"ל הקדוש, שער הגלגולים, הקדמה לו

ענין כלב בן יפונה, וענין המרגלים. דע, כי אליעזר עבד אברהם, הוא היה בכלל ארור כנען, ונכנס לכלל ברוך, כאשר אמר לו לבן בא ברוך ה', כמ"ש חז"ל ולפי שזכה לבן למעלה זו, להוציאו מכלל ארור, לכן נתקן גם הוא ... ולפי שלבן גרם לאליעזר שיתוקן, ויתגלגל בכלב בן יפונה, לכן נקרא בן יפונה, בנו של לבן, שכתוב בו ואנכי פניתי הבית לאליעזר, כי כבנו יחשב, כיון שהכניסו לכלל ברוך, ונתקן ונתגלגל בכלב ע"י ברכתו... גם מפני שכל"ב הוא בחי' אליעזר עבד אברהם, לכן כתוב בו ויבא עד חברון. ואמרו רז"ל שהלך להשתטח על קברי האבות, כי אברהם הוא הראש שלהם, והוא היה עבדו, לכן עתה הלך שם.... ואמנם אליעזר נקרא ע"ש שהוא בחי' התעוררות החתן, והוא משמש ועובד אל החסד שהוא אברהם, וזהו אליעזר עבד אברהם, ר"ל, עז"ר א"ל, כי הוא עוזר לשם א"ל, שהוא חסד אל, והוא אברהם, וע"כ הלך להשתטח עליו:

יט. בראשית פרק כד, טז

וַיִּבְאֶהָ יִצְחָק הָאֵלֶּהָ שָׂרָה אִמּוֹ וַיִּקַּח אֶת רַבְּקָה וַיְהִי לוֹ לְאִשָּׁה וַיֵּאֱהָבֶהָ וַיִּנָּחֶם יִצְחָק אַחֲרֵי אִמּוֹ:

140

145

150

155

160

165

170

175

180

185

190